

प्राशनिक कोड क्र. 10/2383

पृष्ठ क्र.—

प्रश्न पत्र / आदर्श उत्तर

परीक्षा का नाम:—पूर्व मध्यमा / उत्तरमध्यमा, खण्ड-प्रथम / द्वितीय 1044

विषय योगविज्ञानम् विषय कोड 1016 माध्यम संस्कृत

कुल प्रश्न 08

पूर्णांक 100

समय—3 घण्टा

निर्देश

प्रश्न क्रमांक उ.क.	प्रश्न के लिए अधिकतम अंक
उ० 1 वस्तुनिष्ठ → 1 (1) ल पतंजलि 2 अ विद्या 3 स भारत 4 व 12 5 द 21 जून 6 व चितवृत्तिनिरोधः	06
उ० 2 ऊ क युग्ममेलनम् - 1 पतंजलि = योगदर्शनम् 2 पाणिनि = व्याकरणम् 3 कपिल मुनि = सार्वभौम योग 4 कणाद = वैशेषिक दर्शनम् 5 वेदव्यास = महाभारतम् 6 वाल्मीकि = रामायणम्	
उ० 3 रिक्तस्थानम् प्रति: (1) = पतंजलि (3) = प्राणायाम (2) = शौनम् (4) = भारत (5) = विज्ञानभिक्षु (6) = युज	06
उ० 4 सत्ये / असत्यम् (1) सत्यम् (2) असत्यम् (3) सत्यम् (4) असत्यम् (5) असत्यम् (6) सत्यम् (7) सत्यम्	07
उ० 5 (1) यमस्य अर्थः निग्रह । केचन विशेषकार्याणि न करणीयम् । (2) प्राणीभिरं मनसा, वाचा, कर्मणा कण्टं न भवेत् । (3) दौर्त्यं न करणीयम्	14
	हस्ताक्षर

प्राशनिक कोड क्र. 10/2383

पृष्ठ क्र.—

प्रश्न पत्र / आदर्श उत्तर

परीक्षा का नाम:—पूर्व मध्यमा / उत्तरमध्यमा, खण्ड-प्रथम / द्वितीय

10 + 14

विषय भोगविज्ञानम्

विषय कोड ... 1016

माध्यम संस्कृतम्

कुल प्रश्न ... 08

पूर्णांक ... 100

समय—3 घण्टा

निर्देश

प्रश्न क्रमांक	प्रश्न के लिए अधिकतम अंक
उ० 5	14
उ० 6	21
उ० 7	20
उ० 8	

(1) इन्द्रियोभ्यः विषयास्तु वासनास्तु रस्यम स्वस्तिचिह्नम्

(5) नेति इत्यस्य उकारः द्वयम् - जलनेति, अनेति

(6) अयं सुरवासनं आति । अनेन आसनेन द्यानि क्रियते ।

(7) कपालभाति - रवेपङ्क्तिः, भाति - पुनर्विहङ्गः - श्वसन्ते वै विकीर्णं

(1) प्राणेषु नियंत्रणं करणम् प्रणायामं कथ्यते ।

(2) द्यानि, धारणा च समाधिः एते त्रयाः स्वेष्टम् इति सन्ति ।

(3) शारीरिकं च मानसिकं विकासाय योगाभ्यासः क्रियते

(4) पतंजलिः, कोपिल, वेदव्यासः व्याका रामदेवः, विशाख भिक्षुः

(5) पद्मासनं, भुजंगासनं, मत्स्यासनं, सर्वांगासनं, वज्रासनं, पर्वतासनं, दक्षासनं इत्यादयः

(6) सम्प्रति विश्वे भोगगुरुः बाबा रामदेव जी अस्ति

(7) हरिद्वारे पतंजलिः भोगं पीठं स्थापनं वर्तते ।

(1) अर्थ आसनं स्वस्तिचिह्नं इव भवति । स्वस्तिचिह्नः

पवित्रतायाः सूचकः । लाभं - (1) प्रकाशतां वर्धयति

(2) स्फूर्ततां वर्धयति ।

(2) अयं आसनं मुदा इव लाभकारि वर्तते । उदर रोगानां

शमनं, सुषुम्ना स्वच्छं, स्नायुर्तृप्तं स्वस्थं करोति ।

(3) हस्तकन्दुकीडातः निम्नभागः भवति -

भौसपेशिका विकासः, शारीरिक सुदृढता भवति

मानसिक विकासः - चेतन एव मनः - संतुलनं भवति

(4) त्रिदण्डकन्दुकीडातः लाभः - पेशीनां सुदृढता,

सुषुम्ना विकासः, मानसिक क्षमता सुदृढा भवति ।

शारीरिक एवं मानसिक विकासः भवति । हस्तक

प्राशनिक कोड क्र. 10/2383

पृष्ठ क्र.—

प्रश्न पत्र / आदर्श उत्तर

परीक्षा का नाम:—पूर्व मध्यमा / उत्तरमध्यमा, खण्ड-प्रथम / द्वितीय

10 फरवरी

विषय योगविज्ञानम्

विषय कोड ... 1016

माध्यम संस्कृत

कुल प्रश्न ... 08

समय—3 घण्टा

पूर्णांक ... 100

निर्देश

प्रश्न क्रमांक	प्रश्न के लिए अधिकतम अंक
प्रश्न	रस्तीकरण —
(5) अस्मिन् विषये पक्ष एवं विपक्षः परस्परं रज्जुं प्रति वर्धमानं कुर्वन्ति। जैशीयं सुहृता एत एव पादं दृढं भवन्ति। शारीरिक एवं मानसिक विकासः दृढं भवति।	
उत्तर 8 (1) योगः धृजि योगे धातुः से विनिर्जन्म भवति। अतः योगः जीवात्म्य एवं परमात्म्यं मेलयति अथा संयोगो योग इत्युक्तः। जीवात्म्य परमात्मनोः। निमित्तवृत्तिनिरोधं कृत्वा स्वार्थे अर्थेन योगं स्वकीकारणार्थं।	
(2) धृजं धातुतः योगः निर्वर्धनः। योगः आत्मनः परमात्मनो योजयति।	
(3) आंतरिक उद्गमनं विकासः। न्यूनं स्थानं भवेत्। न्यूनं संसाधनं आवश्यकता। योगात्म्यं मात्र एकमेव पाणी कर्तुं शक्यते। योगस्य उभावः तज एवं मन दृष्टोः उपरि भवति। संयत्क उत्सर्जनं भवति।	
(4) क्रीडायाः महत्त्वः क्रीडायाः परस्परं प्रीति दृढा भवति। परस्परयोः शोच्यवृत्तिकं स्नानं मिलति। परस्परयोः भौगोलिक ज्ञानकारी मिलति। राष्ट्रमस्ति उत्पन्नं भवति। अनुशासन-पालनस्य भवना दृढा भवति।	
	हस्ताक्षर